

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1551. usque ad annum 1553

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1771

VD18 90118561

§. 91. Michaelis Serveti opera typis impressa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66577)

Sæcul. XVI
A C 1553

§. XCI.

Michæelis Serveti opera typis impressa.

Præter hæc hæreses Servetus Lugduni sacra Biblia imprimi curabat, verum adjectis in margine notis verum eorum sensum nequiter depravabat, necnon attribuebat Cyro ea, quæ in Prophetis de nostra reconciliatione, peccatorum expiatione, ac maledicto per Christum sublato leguntur.

Insuper Servetus plura adhuc alia elucubravit opuscula, quæ potissima ex parte typis edita prostant, atque inter ista primum est liber, cui titulus: *The-saurus animæ Christianæ, seu Desiderius Peregrinus de expedita ad Dei amorem via &c.* Hic libellus Hispano idiomate conscriptus cum Regis Privilegio vulgabatur: postea vero ex Hispana in latinam, aliasque linguas vertebatur, & latina versio Roterodami in minori forma Anno Christi millesimo quingentesimo septuagesimo quarto edebatur, cui demum tertio post anno Theologiæ Synopsis ab Erasmo Brentio conscripta addebatur.

Simon Bibl. critique t. 1. de Trinitatis erroribus, completitur p. 33. Alterum Serveti opus *libros septem Hagenoæ, non autem Basileæ impressum, in quo Servetus sese nuncupabat*
Reves,

Reves, quod vix non genuini sui nomi-
 nis anagrama est. Hic liber præcipuum
 est Serveti opus Anno Domini millesimo
 quingentesimo trigesimo primo quadran-
 tibus foliis editum.

Sæcul. XVI.
 A. C. 1553.

Primæ horum septem librorum edi-
 tioni adjecit duo alia opuscula, quorum
 primum inscribatur: *Dialogorum de
 Trinitate libri duo*: alterum vero hunc
 præferebat titulum: *De justitia Regni
 Christi capitula quatuor per Michaelem
 Servetum alias Reves ab Arragonia Hi-
 spanum Anno Domini millesimo quingen-
 tesimo trigesimo secundo*. Huic libello
 sequens præfixa est præfatio.

„Lectori Salutem.

„Nunc ea omnia, quæ contra re-
 „ceptam de Trinitate opinionem in
 „septem meis libris scripsi, retracto non
 „quidem perinde, ac si quid falsi enun-
 „tiassem, sed quia hoc opus non est
 „omnibus numeris absolutum, ac vel-
 „uti a puero pro pueris scriptum: Si
 „vero hic primus liber barbaro, con-
 „fuso, ac mendoso conscriptum videtur
 „stylo, id meæ ignorantia, ac typo-
 „graphi oscitantia adscribendum venit,
 „nec inde tamen Christianorum quem-
 „piam offendi volo, quia Deus non-
 „nunquam hujus mundi stultitia utitur,
 „ut eluceat ipsius sapientia: Itaque ob-
 „serves velim, Lector, ne menda mea

U u 3

te

Sæcul. XVI. „te a dictorum meorum, vel postea di-
A.C. 1553. „cendorum utilitate avertant. „ Ve-
rum hæc declaratio minime obstabat,
quominus secundus etiam liber æque,
ac primus inconcinne, obscure, parum-
que ordinatim fuerit conscriptus. In
duobus Dialogorum libris Auctor Mi-
chaelem, & Petrucium inducit veluti
inter se colloquentes de primis verbis
Geneseos, necnon de principio Evan-
gelii S. Joannis, ac denique de aliis ar-
gumentis. In opere de *Justitia Regni
Christi cum legis justitia collati* Servet-
tus de charitate differit, totumque li-
brum in quatuor partes distribuit, in
quarum prima discutit ea, quæ D. Pau-
lus de justificatione tradit: in altera
vero agit de Regno Christi, & in tertia
legem cum Evangelio confert. Deni-
que in quarta discurret de viis charita-
tis. Præter hæc recenset Sandius aliud
adhuc opus sub titulo: *Universa Ratio
Syruporum*: verum hic liber de medi-
cina agit, atque unicus est, a Serveto
de hoc argumento elucubratus, editus-
que fuit primo Parisiensibus literis Anno
Salutis nostræ millesimo quingentesimo
trigesimo septimo, ac Venetiis Anno
millesimo quingentesimo quadragesimo
quinto, ac denique Lugduni anno se-
quenti excusus prodiit.

Exstat

Exstat adhuc aliud percelebre ejus-^{Sæcul. XVI.}
dem Auctoris opus, cui titulus: *Chri-* ^{A.C. 1553.}
stianismi restauratio, seu vocatio uni-
versæ Ecclesiæ Apostolicæ suis limitibus
circumscriptæ, ac in integrum restituta
per cognitionem Dei, fidem in Christum,
justificationem nostram, regenerationem,
Baptismum, & Cœnam, ubi detegitur,
qua ratione nobis redditum sit regnum
Dei, & quomodo a jugo Babylonis im-
picæ liberati simus, regnumque Anti-
christi, ac suorum sit penitus eversum.
Hic tractatus dividitur in sex partes,
quarum prima continet septem libros,
quibus declaratur, in Trinitate veram
dari manifestationem Divinæ substan-
tiæ in Verbo, necnon communicatio-
nem in Spiritu Sancto. Primus ex hisce
libris agit de Christo Domino tanquam
Homine, necnon de falsis Diis, ibidem-
que leguntur tria axiomata de Christo,
totidem de Pharisæis, ac non paucio-
ra circa falsas Sophistarum rationes, at-
que absurdas, quas exinde circa res in-
visibiles deducunt, consecutiones. Al-
ter liber explicat viginti Sacræ Scriptu-
ræ textus: tertius vero pertractat, qua-
liter Christi Persona in Verbo fuerit præ-
figurata, & postea agit de visione Dei,
& de Hypostasi Verbi. Quartus decla-
rat Dei nomina, ejusque essentiam,
quam omnes formas, omniumque rerum

Sæc. XVI.
A.C. 1553.

principia assumere inquit. Quintus discurret de Spiritu sancto: sextus vero, ac septimus complectuntur duos dialogos, quorum primus enarrat fidei umbras, quarum Christus Dominus est finis, ac complementum, ubi etiam agitur de substantia Angelorum, de animabus, & de inferno: porro alter eum, quo Christus fuit genitus, modum tradit, docetque Servetus, quod idem non sit creatura, sed verus Deus vere adorandus, nec ejus potentia limitetur. Altera pars, quæ tres libros continet, inscribitur *de fide, & justitia Regni Christi legis justitiam superantis, & de charitate*. Primus liber quatuor complectitur capita, in quorum primo de fide, in secundo de fidei essentia, in tertio de justificatione, ac denique in quarto de regno Christi agitur. Alter liber demonstrat discrimen inter legem, & Evangelium, nec non Judæum inter, & Christianum, cunctaque hæc pertractantur in tribus capitibus, quorum primo, quod Christianus Judæo longe præemineat, ostenditur, & in altero asseritur, quod lex nil nisi carnalem, justitiam vero spirituales contineat Evangelium: In tertio denique docet, quod in lege duntaxat fuerit justitia operum, in Evangelio autem justitia fidei. Tandem tertio libro charitatem confert cum fide, & bo-

Sæcul. XVI.
A. C. 1553.

& bonis actionibus, ibidemque per quinque capita agit de differentia inter gloriam, & præmium, necnon differit de illustribus charitatis titulis, de efficacia fidei, charitatis, & operum, necnon de virtute, & origine piarum actionum, ac denique considerat charitatem collatam cum fide, & eminentiam charitatis supra fidem adstruit.

Tertia pars in quatuor libros divisa titulum exhibet *de regeneratione, ac manducatione superna, & de regno Antichristi*. Horum librorum primus differit de corruptione mundi, & reparatione per Christum facta: secunda autem ejusdem libri pars discutit potentiam coelestem, terrestrem, & infernalem diaboli, atque Antichristi, agitque de nostra victoria contra hosce hostes reportata. Alter liber itidem in duas partes divisus loquitur de vera circumcissione unacum aliis mysteriis jam in Christo, atque Antichristo adimpletis. Tertius continet Mysteria Ecclesiæ Christi, eorumque efficaciam, ubi pariter mentio fit de magna prædicationis Evangelicæ, Baptismi, & cœnæ virtute. Tandem quartus complectitur ordinem Mysteriorum regenerationis nostræ.

Quarta pars libri *de restitutione Christianismi* comprehendit triginta epistolas ad Calvinum datas: in quinta au-

U u 5 tem

Sæcul. XVI.
A.C. 1553. tem recensentur sexaginta notæ, ex quibus Antichristi regnum dignosci potest: insuper manifestatio ejusdem veluti jamjam existentis exhibetur. Denique sexta pars hunc præsefert titulum: *De Mystério Trinitatis ex veterum disciplina ad Philippum Melanctonem, ejusque Collegas apologia.* Ceterum totus liber quadrantibus foliis Viennæ in Delphinatu Anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio impressus septingentas triginta quatuor paginas continet: verum hujus libri exemplaria admodum rara sunt, eo quod ferme omnia vel igne combusta, vel urgente Calvino, ac Genevensibus Ministris fuerint suppressa, duo tamen adhuc Parisiis reperiuntur, quorum unum, sed mancum in regia, alterum vero integrum in Colbertina Bibliotheca affervatur.

Apoc. c. 12.
vers. 7.

§. XCII.

Calvinus suam erga Servetum crudelitatem edito libro vindicans.

Cum Calvinus probe prospiceret, quod sua agendi ratio, qua in Servetum animadvertit, Catholicos plene vindicaret a calumnia, per quam Protestantes illis frequenter crimini dabant, quod

Calvin. epist. ad comburendos hæreticos ubique rogos
173. 187. accenderent, insuper cum aliunde Cal-
214. vinum